

Zehra AYAN

Yargıtay 21. Hukuk Dairesi Tetkik Hakimi

Değişik Sosyal Güvenlik Kurumlarında Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi

Sosyal güvenlik hukuku, dinamik bir hukuk dalı olup, sürekli değişmekte ve gelişmektedir. Bir yandan yeni çıkan yasalar, yasalara eklenen maddeler ya da bazı yasa maddelerinde yapılan değişiklikler, öte yandan da, Anayasa Mahkemesi'nin sosyal güvenliği düzenleyen yasalar ve kanun hükmünde kararname konusunda sıkça verdiği iptal kararları, söz konusu iptal kararlarının yürürlüğe girdiği tarihe kadar yasa koyucunun, iptal edilen yasa maddeleri yerine yeni yasal düzenlemeler yapmaması nedeniyle ortaya çıkan yasal boşluklar, sosyal güvenlik hukukunun dinamik bir hukuk dalı olduğu savını doğrulamaktadır.

Sosyal güvenlik hukukunda en son temel değişiklikler ise, 5502 ve 5510 sayılı Yasalar ile yapılmıştır. 20.05.2006 tarihinde yürürlüğe giren 16.05.2006 gün ve 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu'nun Geçici 1. maddesi hükmü gereğince, 4947 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Teşkilatı Kanunu ile kurulan Sosyal Güvenlik Kurumu, 4958 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile kurulan Sosyal Sigortalar Kurumu, 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile kurulan Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu ile 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile kurulan Türkiye

Cumhuriyeti Emekli Sandığı'nın; merkez ve taşra teşkilatlarının kadroları ile kadrolarında görev yapan memur ve işçileri, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesinin (B) bendi gereği çalıştırılan personeli 5502 sayılı Yasa'nın yürürlük tarihi itibarıyla görevleri ile birlikte Sosyal Güvenlik Kurumu'na devredilmiştir. Anılan Sosyal Güvenlik Kurumlarını birleştiren 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra 31.05.2006 gün ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kabul edilmiş, henüz yürürlüğe girmeyen¹ bu yasa ile de birleştirilen kurumlardaki sigortalılar tek yasa kapsamına alınmışlardır. Ancak, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun henüz yürürlüğe girmemiş olması ve ayrıca, yürürlüğe girmesi halinde dahi, geçici madde hükümleri nedeniyle, "değişik sosyal güvenlik kurumlarında geçen hizmetlerin birleştirilmesi" konusu uzun bir süre daha güncelliğini koruyacaktır. Başka bir anlatımla, sosyal sigorta kurumları bir çatı altında toplanmış olsa da, bu kurumlara bağlı olarak geçen eski hizmet sürelerinin birleştirilmesi sorunu yine karşımıza çıkacaktır. Öte yandan, "her uyumsuzluğun, dayandığı işlem veya olayların meydana geldiği tarihte yürürlükte olan yasal kurallara göre çözümlenmesi gerekeceği" ilkesi gereğince ve çok sayıda sigortalıyı ilgilendirmesi açısından

da “değişik sosyal güvenlik kurumlarında geçen hizmetlerin birleştirilmesi” konusunun incelenmesinin faydalı olacağı ortadadır. Bunların dışında, değişik sosyal güvenlik kurumlarındaki hizmetlerin çakışması, bazı hizmet borçlanmalarının yanlış kurumlarda yapılması, bazı işlemlerin geçersiz olması gibi pek çok sorun, uygulamada, hizmet birleştirilmesi aşamasında gündeme getirilmekte, sosyal güvenlik kurumları tarafından hizmet birleştirilmesi sırasında bu tür uyumsuzluklar yaratılmaktadır. Bu nedendir ki, hizmet birleştirilmesi işlemi, sosyal güvenlik hukuku ile ilgili bir çok sorunun çözümünü de gerekli kılmaktadır.

Türkiye’de 16.05.2006 gün ve 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu’nun yürürlüğe girdiği 20.05.2006 tarihine kadar birden çok sosyal güvenlik kurumunun var oluşu nedeniyle çalışanların değişik işlerde, değişik kurumlara bağlı olarak geçen dağınık hizmetleri birleştirilerek, sosyal güvenceleri sağlanmış ve böylece mağduriyetleri önlenmiş olmaktadır.² Birden çok sosyal güvenlik kurumu bulunan ülkelerde, hizmetlerin birleştirilmesi, adeta sosyal güvenlik sisteminin önemli bir tamamlayıcısıdır.³

Değişik sosyal güvenlik kurumlarına bağlı olarak uzun yıllar topluma hizmet etmiş kişilerin, bu kurumlarda geçen hizmetlerinin değerlendirilme-yerek, kendisinin ve ailesinin gelir ve kazançtan yoksun bırakılması, çağdaş sosyal güvenlik anlayışına uygun değildir.⁴ Değişik sosyal güvenlik kurumlarında geçen hizmetlerin birleştirilmesi kabul edilmeseydi, Türkiye’de uzun süreli sigorta haklarından faydalanmak için farklı sosyal sigorta yasalarında ayrı ayrı belirtilen hizmet sürelerini tamamlamayanlar sürekli gelir ve kazanç güvencesi elde edemeyeceklerdi. Bu güvenceyi elde edemeyen kişiler ise, sürekli gelir sağlamak ya da az olan gelirlerini yükseltmek amacıyla iş piyasasında iş arıyacaktı ve dolayısıyla işsizlik de artacaktı.⁵

**Sosyal sigorta kurumları
bir çatı altında toplanmış olsa da,
bu kurumlara bağlı olarak geçen
eski hizmet sürelerinin
birleştirilmesi sorunu
yine karşımıza çıkacaktır.**

Mevcut sosyal güvenlik kuruluşlarının bir veya ikisinin kapsamında geçen çalışmaların tek başına kişiye sosyal güvence sağlamaması durumunda, tüm hizmetlerin birleştirilmesi yoluyla sosyal güvence sağlanması, hizmetlerin birleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır.⁶

1. HİZMETLERİN BİRLEŞTİRİLMESİ İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

Hizmetlerin birleştirilmesi konusunda ilk yasal düzenleme, 05.01.1961 gün ve 228 sayılı “Emekli Sandıkları ile Maluliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları Kanunlarına Tabi Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun” ile getirilmiştir. Anılan yasanın, ihya edilmesi gerekli hizmet sürelerinin değerlendirilmesini yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıllık süre içinde yazılı istekte bulunma koşuluna bağlaması ve primsiz geçen hizmet sürelerinin borçlanarak değerlendirilmemesi, yeni düzenlemeler yapılmasını gerektirmiştir. Böylece, 28.01.1970 gün ve 1214 sayılı “Emekli Sandıkları ile Maluliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları Kanunlarına Tabi Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkındaki 05.01.1961 Gün ve 228 Sayılı Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Kaldırılmasına ve Bu Kanuna Ek ve Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanun” ile 228 sayılı Yasa’nın 3, 4, 5, 6, 10, 12, 15 ve 16. maddeleri değiştirilmiş; 7, 9, 11 ve 14. maddeleri ile Geçici 1 ve 2. maddeleri yürürlükten kaldırılmış ve iki ek madde ile bir geçici madde eklenmiştir.⁷

228 sayılı Yasa’nın 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu’nun Geçici 20. maddesine göre kurulan emekli sandıklarına tabi olarak geçen hizmet sürelerini kapsamına almaması ve söz konusu yasanın yürürlüğünden sonra kabul edilen yeni sosyal güvenlik yasalarıyla mevcut yasalarda önemli değişiklikler yapılması ve ayrıca tabi olunan son sigorta kurumu koşullarına göre aylık veya gelir bağlanması yasal boşlukları ortaya çıkarttığı gibi haksızlıklara da yol açmıştır.⁸ Bundan dolayı, değişik sosyal güvenlik kurumlarında geçen hizmetlerin birleştirilmesi ile ilgili olarak 24.05.1983 gün ve 2829 sayılı “Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun” çıkartılarak mevzuatta ki eksiklikler tamamlanmaya çalışılmış ve 27.01.2000 gün ve 4505 sayılı Yasa ile 2829 sayılı Yasa’ya geçici bir madde eklenmiş ve daha sonra da, 29.07.2003

gün ve 4958 sayılı Yasa ile 2829 sayılı Yasa'nın 5. maddesinde değişiklik yapılmıştır.

Her ne kadar, 5510 sayılı Yasa'nın 106. maddesi ile 2829 sayılı Yasa yürürlükten kaldırılmış ise de, yukarıda da belirtildiği gibi, 5510 sayılı Yasa'nın henüz yürürlüğe girmemiş olması ve anılan yasanın geçici maddeleri nedeniyle hizmet birleştirilmesine ilişkin açıklamalarımızda 2829 sayılı Yasa hükümleri esas alınacaktır. Bununla birlikte, hizmet birleştirmesi ile ilgili olan veya hizmet birleştirmesi sırasında ortaya çıkan sorunları çözücü nitelikteki diğer yasalarda yer alan kural ve konulara da değinilecektir.

II. BİRLEŞTİRİLECEK HİZMET SÜRELERİ

Birleştirilecek hizmet süreleri, ilgili kurumlar ve tabi oldukları yasalar, birleşmeye katılacak süreler ve birleşmeye katılmayacak süreler olmak üzere üç alt başlıkta incelenecektir.

1. İlgili Kurumlar ve Bağlı Oldukları Yasalar

Sosyal güvenlik sistemimizde kendilerine sosyal güvence sağlanan kişiler, gösterdikleri ortak özelliklere göre, ayrı ayrı sosyal güvenlik yasalarına bağlı kılınmışlardır. Kamu kuruluşlarında, kamusal statüde bulunanlar, T.C. Emekli Sandığı bünyesinde sosyal güvenliğe kavuşturulurlarken, hizmet akdi çerçevesinde çalışanlar 506 sayılı Yasa kapsamında düşünülmüşler, kendi adına bağımsız çalışanlar ise Bağ-Kur kapsamına alınmışlardır. Öte yandan, tarım sektöründe bulunanlar, iki grup içerisinde ele alınmışlar ve tarımda kendi adına çalışanlar 2926 sayılı Yasa çerçevesinde tarım Bağ-Kur'lu kabul edilmişken, tarımda süresiz hizmet akdiyle çalışanlar, 2925 sayılı Yasa'ya göre tarım sigortalısı biçiminde ele alınmışlardır. Ayrıca, belli sandık mensupları da, kendi alanlarında sosyal güvenceye tabi tutulmuşlardır.

2829 sayılı Yasa, çeşitli sosyal güvenlik kurumlarına tabi olarak geçen hizmet sürelerinin birleştirilmesi suretiyle ilgililerin sosyal güvenliklerinin sağlanması usul ve esaslarını düzenlemiştir (md. 1). Söz konusu Yasanın yürürlüğe girdiği tarihte üç sosyal güvenlik kurumu ve bu kurumların uygulamakla yükümlü oldukları üç sosyal sigorta kanunu olduğu için "çeşitli sosyal güvenlik kurumlarına ta-

Hizmet birleştirilmesi işlemi, sosyal güvenlik hukuku ile ilgili birçok sorunun çözümünü de gerekli kılmaktadır.

bi olarak geçen hizmet süreleri" ifadesi bir uyumsuzluğa sebep olmuyordu.⁹ Ancak, 2829 sayılı Yasa'nın yürürlük tarihinden sonra 2925 ve 2926 sayılı Yasalar yürürlüğe girmiş ve bunun sonucu olarak, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu, 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu, 2925 sayılı Tarım İşçileri Kanunu, 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu ile 506 sayılı Yasa'nın Geçici 20. maddesine göre faaliyet gösteren vakıf statüsündeki sandıklara tabi olarak geçen süreler, hizmet birleştirmesine konu olmuştur.¹⁰

Belirtilen bütün bu yasal sistemler, kendine özgü koşul ve statü kabul etmişler, birbirlerinden kesin sınırlarla ayrılmışlardır. Bu sistemlerde, getirilen sigorta kolları ve kapsamaları benzer olmakla birlikte, birbirlerinin aynısı değildir. Ancak, kimi yasalarda, farklı sigortalılık esasları kabul edilmesine karşın, farklı sosyal güvenlik yasalarının uygulanması bir sosyal güvenlik kurumuna bırakılmıştır. Örneğin, 506 sayılı Yasa'ya bağlı sigortalılar ile 2925 sayılı Yasa'ya bağlı tarım sigortalılarının sigorta işlemleri Sosyal Sigortalar Kurumu'na yerine getirilmektedir. Aynı şekilde, 1479 sayılı Yasa'ya bağlı esnaf Bağ-Kur sigortalıları ile 2926 sayılı Yasa'ya bağlı tarım Bağ-Kur sigortalılarının sosyal güvenlikleri Bağ-Kur tarafından sağlanmaktadır. Ne var ki, ayrı sistemlerin aynı kurumca yerine getirilmesi, her iki sistemin aynı olduğu anlamına gelmemektedir.¹¹

2. Birleşmeye Katılacak Süreler

Birleştirilebilecek süreler, prim veya keseneği ödenmiş süreler, borçlanma yoluyla değerlendirilmiş süreler, ihya edilmek suretiyle canlandırılan süreler, fiili hizmet zamları ile hasta, raporlu ve ücretsiz izinli sürelerdir.

A. Prim veya Keseneği Ödenmiş Süreler

Hizmetlerin birleştirilmesinde, ait oldukları sosyal güvenlik yasalarına göre ilgili kurumlara malul-

Türkiye’de sosyal güvenlik kurumlarının geç kurulması ve başlangıçta kapsamının dar tutulması ve sonradan koşullar elverdikçe kişiler ve konular yönünden kapsamının genişletilmesi, borçlanma hükümlerinin kabulünü gerektirmiştir.

lük, yaşlılık ve ölüm sigortası primi veya keseneği ödenmiş süreler dikkate alınır. Prim veya keseneğin, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası primi olması zorunlu olup, anılan primleri ödenmemiş süreler hizmet birleştirilmesine esas alınamaz.

Bu açıdan, Emekli Sandığı’na bağlı olarak görev yaparken istifa edip görevinden ayrılan ve daha sonra Sosyal Sigortalar Kurumu’na prim ödeyerek serbest avukat olarak çalışan ve hizmet birleştirilmesi suretiyle Emekli Sandığı’ndan emekli olan davacının, serbest avukatlıkta geçen süresinin emekliliğine esas aylığının hesaplanmasında dikkate alınamayacağına ilişkin Danıştay kararı¹² isabetli değildir.¹³

B. Borçlanma Yoluyla Değerlendirilmiş Süreler

Borçlanma, herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna prim veya keseneği ödenmemiş eski hizmet süreleri için sonradan prim ödeyerek, bu hizmet sürelerinin değerlendirilmesine olanak veren bir sosyal sigorta işlemidir.¹⁴ Türkiye’de sosyal güvenlik kurumlarının geç kurulması ve başlangıçta kapsamının dar tutulması ve sonradan koşullar elverdikçe kişiler ve konular yönünden kapsamının genişletilmesi, borçlanma hükümlerinin kabulünü gerektirmiştir.¹⁵

Karşılaştırmalı hukukta, borçlanma kurumuna rastlanılmamaktadır. Ancak, Uluslararası Çalışma Örgütü’nün 1933 tarihli ve 43 nolu sakatlık, yaşlılık ve ölüm sigortaları tavsiye kararında bu kurumun cevaz verilmiştir.¹⁶ Karşılaştırmalı hukukta borçlanma kurumunun bulunmamasının nedeni, söz konusu ülkelerde sosyal güvenlik çalışmaları-

na çok önce başlanması ve uygulanan yöntem sonucu ülkemizdeki gibi borçlanmayı gerektirecek bir konunun kalmamış olmasıyla açıklanabilir.¹⁷

Ülkemizde zaman zaman değişik kesimler için bazı yasalarla geçici nitelikte olmak üzere hizmet borçlanmaları kabul edilmiştir.¹⁸ Geçici nitelikte hizmet borçlanması olanağı tanıyan yasalara 991, 1186, 1912, 2098 ve 2167 sayılı yasalar örnek olarak verilebilir.¹⁹ Hizmet borçlanmalarının en önemlileri, askerlik borçlanması, yurt dışında geçen sürelerin borçlanması ve sanatçıların hizmet borçlanmalarıdır. Anılan hizmet borçlanmalarından, askerlik borçlanması ve yurt dışında geçen sürelerin borçlanması sürekli nitelik taşırken, sanatçıların hizmet borçlanmaları ise, geçici niteliktedir.²⁰

C. İhya Edilmek Suretiyle Canlandırılan Süreler

Hizmetlerin ihyası (canlandırılması), prim veya kesenek iadesi yahut toptan ödeme yapılmış veya bu hakları zamanaşımına uğramış olan kimselerin almış oldukları prim, kesenek veya toptan ödeme-yi, kural olarak, faizi ile birlikte aldıkları sosyal güvenlik kurumlarına geri vermeleri suretiyle eski hizmetlerinin aylık bağlanmasında dikkate alınması olarak tanımlanabilir.²¹ Bu şekilde hizmetlerin ihyası yoluyla eski hizmetlerin de, hizmetlerin birleştirilmesine katılmaları sağlanmış olmaktadır. Hizmetlerin ihyası, önce Sosyal Sigortalar Kurumu’na tabi bir işte çalışanın, tekrar Sosyal Sigortalar Kurumu’na tabi bir işte çalışması halinde gerçekleşebileceği gibi, Sosyal Sigortalar Kurumu dışındaki bir sosyal güvenlik kurumuna tabi bir işte çalışması halinde de gerçekleşebilir.

a. Sosyal Sigortalar Kurumu’nda Çalışanların Hizmet İhyası

Sosyal Sigortalar Kurumu’nda çalışanların hizmet ihyası, evlenme toptan ödemesi almış kadınların hizmet ihyası ve tasfiye edilmiş hizmetlerin ihyası olmak üzere iki alt başlıkta incelenebilir.

aa. Evlenme Toptan Ödemesi Almış Kadınların Hizmet İhyası

506 sayılı Yasa’nın Ek 1. maddesine göre, evlenmeleri dolayısıyla toptan ödemedi faydalanmış bulunan²² kadın sigortalılardan 506 sayılı Yasa’ya tabi bir işe girenler, kendilerine verilen primleri aldıkları tarihten itibaren % 5 faizi ile Sosyal Sigortalar Kurumu’na iade ettikleri takdirde sigortaya tabi eski hiz-

metleri 506 sayılı Yasa'nın uygulamasında dikkate alınır. Anılan maddede öngörülen % 5 faiz oranının ülkemizin ekonomik koşullarına göre düşük kaldığı açıktır.²³ Toptan ödeme şeklinde aldıkları primleri Sosyal Sigortalar Kurumu'na iade etmeyenlerin sigortalılık süreleri, 506 sayılı Yasa'ya tabi işlere yeniden girdikleri tarihten başlar.

bb. Tasfiye Edilmiş Hizmetlerin İhyası

506 sayılı Yasa'nın Ek 14. maddesi, hem 506 sayılı Yasa ve hem de bu Yasadan önce yürürlükte bulunan 2454, 5375, 5417 ve 6900 sayılı Yasalarla kabul edilmiş bulunan sigortalı sürelerin, herhangi bir nedenle tasfiye edilmiş olması halinde, bu sürelerin belirli koşullarla ihyasını öngörmüştür.

Tasfiye edilmiş hizmetlerin ihyasının ilk koşulu, 506 sayılı Yasa'ya tabi bir sigortalı olmaktır. Bu sigortalılığın zorunlu, isteğe bağlı veya topluluk sigortası kapsamında olmasının önemi yoktur.²⁴ 506 sayılı Yasa'nın Geçici 20. maddesinde öngörülen sandıklara bağlı tasfiye edilmiş hizmetlerin de ihyası mümkündür.²⁵ İhya talebinde bulunduğu tarihte sigortalı olmak koşulu aranmamış olup, geçmişte 506 sayılı Yasa kapsamında sigortalı bulunmak yeterlidir.²⁶ Başvuru için bir zaman sınırlaması da bulunmamaktadır.

İkinci koşul, mali yükümlülüğe ilişkindir. Sigortalılara iade edilen prim ve aidat ya da toptan ödeme tutarının tamamının alındığı tarihten yatırılacağı tarihe kadar hesaplanacak yasal faizi ile birlikte bir defada kuruma ödenmesi halinde bu hizmetler ihya edilebilecektir. Burada, evlenme toptan ödemesiyle hizmeti tasfiye edilen kadın sigortalılardan alınan %5 faiz oranından farklı biçimde yasal faiz esas alınmıştır.

Üçüncü ve son koşul ise, tasfiye edilmiş hizmetlerin ihyası istemi ile yazılı olarak kuruma başvurmaktır.

Tasfiye edilen süreler ihya edildiği zaman, aylık bağlanılmasına hak kazanılması durumunda, sigortalının hak sahipleri de hizmet ihyası isteminde bulunabilirler.

Hizmetlerin ihyası yoluyla geçmişteki sigortalı hizmetlerin hiçbir şekilde yok edilememesi ve bu hizmetlerin gerektiğinde kişilerin sosyal güvenliğinde dikkate alınması sağlanmıştır.²⁷

b. Değişik Sosyal Güvenlik Kurumlarında Geçmiş Hizmetlerin İhyası

Hizmetlerin ihyası, sigortalının hizmeti tasfiye

Karşılaştırmalı hukukta borçlanma kurumunun bulunmamasının nedeni, söz konusu ülkelerde sosyal güvenlik çalışmalarına çok önce başlanması ve uygulanan yöntem sonucu ülkemizdeki gibi borçlanmayı gerektirecek bir konunun kalmamış olmasıyla açıklanabilir.

ettiği kurumla, yeniden sigortalı olarak çalışmaya başladığı kurumun farklı olması halinde de mümkündür. Bu kişiler yönünden 2829 sayılı Yasa'nın 5. maddesi uygulanabilecektir. Anılan madde gereğince, kesenek, prim veya toptan ödemelerini aldıktan sonra diğer kurumlardan birinde sigortalı olanlar aldıkları paraları;

1) İstekleri üzerine aylık bağlanacak olanların, istek tarihinden en az altı ay önce,²⁸

2) Malullük veya ölüm, 60 yaşın doldurulması, T.C. Emekli Sandığı'na bağlı görevlerden kurumlarınca resen veya yaş haddinden emekliye sevk edilme nedenleriyle görevleri ile ilgileri kesilenlerin görevlerinden ayrıldıkları tarihten itibaren altı ay içinde, kendileri veya hak sahipleri tarafından, aldıkları kuruma o kurumun kendi mevzuatına göre hesaplanan tutarını, toptan ödedikleri takdirde, bu hizmetleri hizmet birleştirilmesinde göz önünde tutulur.

Kesenek, prim iadesi veya toptan ödeme hakkı doğduğu halde paraları zamanaşımına uğrayanların, zamanaşımına uğrayan paraları faizsiz olarak yukarıda yazılı süreler içinde kendileri veya hak sahipleri tarafından ilgili kuruma, toptan ödedikleri takdirde, bunların da bu hizmetleri birleştirilir.

Yargıtay kararlarında, toptan ödemenin eksik ödenmiş olması halinin geçersizliğini gerektiremeyeceği görüşü benimsenmiştir.²⁹

Ölüm halinde, toptan ödeme ihyalarının yapılabilmesi, hak sahiplerinin 2829 sayılı Yasa'ya göre birleşik hizmet süresi üzerinden aylığa hak kazanmaları koşuluna bağlıdır.

Ancak, kurumlardan birinden aylık bağlanmış (malullük ile vazife malullüğü aylığı bağlananlar-

dan kontrol muayeneleri sonunda aylığı kesilmiş bulunanlar hariç) veya aylık alma haklarını kaybetmiş olanların, söz konusu devrelere ait hizmet süreleri yapılacak birleştirmede dikkate alınmaz.

2829 sayılı Yasa'nın 5. maddesi, 506 sayılı Yasa'nın Ek 14. maddesi dışında ayrı bir ihya hükmü öngörmekte ve tüm sosyal güvenlik kurumlarında geçen hizmetlerin birleştirilmesi işlemleriyle ilgili bir ihya biçimidir. Bu bakımdan, 506 sayılı Yasa'nın Ek 14. maddesi, 2829 sayılı Yasa'nın 5. maddesine nazaran uygulama önceliğine sahiptir.³⁰

D. Fiili Hizmet Zamları

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu uyarınca tanınan fiili hizmet zammı, ağır ve yıpratıcı bazı görevlerde bulunanların fiili hizmet sürelerinin, önceden saptanmış süreler kadar artırılmasıdır.³¹ 5434 sayılı Yasa'nın 33/2. maddesinde fiili hizmet zamlarının emeklilik işlemlerinde fiili hizmet sayılacağı belirtilmiştir.

2829 sayılı Yasa'nın 7. maddesi, itibari hizmet sürelerinin hizmet birleştirilmesine katılamayacağını belirtmiştir. Fiili hizmet zamlarının, itibari hizmet sayılıp sayılmayacağı hususu yargı kararlarında ve öğretide tartışılmıştır.

Yar. HGK., 15.06.1988 günlü kararında, 5434 sayılı Yasa'nın 33/2. ve 34/2. maddeleri gereğince fiili hizmet zammının itibari hizmet olmayıp, fiili hizmete eklenen bir süre olduğunu, fiili hizmet süresi ile bu ekleme süresinin ikisinin birlikte fiili hizmet sayıldığını, itibari hizmet süresinin anılan yasanın 35-38. maddelerinde ayrıca düzenlendiğini, ayrıca fiili hizmet zammı sürelerinin primi alınan bir süre olduğunu belirterek, fiili hizmet zammı süresinin hizmet birleştirmesinde göz önüne alınacağına karar vermiştir.³²

Sözer'e³³ göre, sorun söz konusu kavramın terminolojik olarak değerlendirilmesindeki farklılıklardan doğmaktadır. Anılan yazar, "itibari hizmet" kelimesinin bir üst kavram olduğunu, onun kapsamına itibari prim, itibari süre, fiili hizmet müddeti zammı ve itibari hizmet müddeti uygulamalarını da aldığını ileri sürerek, ortaya çıkış nedenleri ve felsefeleri bir olan söz konusu alt kavramlardan birini hizmet birleştirmesinde dikkate alıp, diğerini dikkate almamanın 2829 sayılı Yasa'nın lafzına ve itibari hizmet kavramının içeriğine uygun düşmeyeceğini belirtmiştir.³⁴

E. Hasta, Raporlu ve Ücretsiz İzinli Süreler

4857 sayılı İş Kanunu'nun 46. maddesi (1475 sayılı İş Kanunu'nun 41. maddesi) uyarınca hasta ve raporlu sayılan belirli günler, çalışılmış gibi kabul edilmiş ve ücrete tabi olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle, belirtilen günlerin, 506 sayılı Yasa'nın 79. maddesi gereğince değerlendirilmesi gerektiği söz götürmez. Öte yandan, ücretsiz izinli sayılan süreler de, fiili prim gününe ilave edilmez ise de, sigortalılık süresinin tesbitinde göz önünde tutulması gerekir³⁵. Nitekim, 4857 sayılı Yasa'nın 61. maddesinde, sigortalılara yıllık ücretli izin süresi için ödenecek ücretler üzerinden iş kazaları ve meslek hastalıkları primleri hariç, diğer sigorta primlerinin 506 sayılı Yasa'daki esaslar çerçevesinde işçi ve işverenler yönünden ödenmesine devam olunacağı hükmü yer almıştır.

F. Grev ve Lokavtta Geçen Süreler

Sigortalıların grev ve lokavtta geçen süreleri, grev ve lokavttan sona ermesinden itibaren altı ay içinde kendilerinin veya hak sahiplerinin yazılı talepte bulunmaları halinde ve 506 sayılı Yasa'nın 78. maddesi ile belirlenen prime esas kazancın alt ve üst sınırları arasında olmak suretiyle, talep tarihindeki tutarı üzerinden hesaplanacak malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi, tebliğ tarihinden itibaren altı ay içinde ödemeleri şartıyla borçlandırılır. Borçlandırılan sürenin karşılığı olan gün sayısı sigortalının prim ödeme gün sayısına katılır.

Aylık bağlanmasına grev ve lokavttan borçlanması ile hak kazanılması durumunda sigortalılara, borcun ödendiği tarihi takip eden aybaşından itibaren aylık bağlanır.

29.07.2003 gün ve 4958 sayılı Yasa'nın 34. maddesi ile getirilen grev ve lokavtta geçen sürenin borçlanılarak sigortalılık süresinden sayılması hükmü, sendikaların grev hakkını daha kolay kullanmalarına olanak verdiği gibi, sigortalının bir başka yasayla verilen hakkı kullanması dolayısıyla kayba uğramasını da engellemektedir.³⁶

3. Birleşmeye Katılmayacak Süreler

Birleşmeye katılmayacak süreler, itibari hizmet süreleri, sosyal güvenlik kuruluşlarından biri tarafından kendilerine aylık bağlanmış olanların söz konusu devreye ait hizmet süreleri, sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle çalışılan süreler,

1479 sayılı Yasa'nın Ek geçici 4. maddesine göre borçlanılan süreler, 2926 sayılı Yasa'nın Geçici 1. maddesine göre borçlanılan süreler, çırak olarak geçirilen süreler ile on sekiz yaşından önceki sürelerdir.

A. İtibari Hizmet Süreleri

İtibari hizmet kavramı, iki amaca hizmet etmektedir: Ağır ve yıpratıcı işlerde çalışmaya özendirilmek ve erken yıpranma nedeniyle sigortalılara daha erken emeklilik olanağı sağlamak.³⁷

3575 sayılı Yasa'nın 19. maddesi hükmü gereğince, maddede belirlenen hizmetlerin 1,5 katı olarak kabul edilmesi öngörülmüştür. Buradaki "büyük"tan amaç, birleştirme yasalarında kullanılan teknik deyimle "itibari hizmet"tir.³⁸ İtibari hizmet süresi, sigortalılık süresine eklenir. Başka bir anlatımla, sigortalılık süresini geriye götürebilir. Ancak, fiili ödeme gün sayısına eklenmez. Çünkü, aynı sürenin iki kez kullanılmasına yasaca olanak yoktur.³⁹ Gerek 506 sayılı Yasa'nın Ek 5. ve gerekse 3575 sayılı Yasa'nın 19. maddesinde belirtildiği biçimde itibari hizmet süreleri, hizmet birleştirilmesinde dikkate alınmazlar.⁴⁰

B. Sosyal Güvenlik Kuruluşlarından Biri Tarafından Kendilerine Aylık Bağlanmış Olanların Söz Konusu Devreye Ait Hizmet Süreleri

2829 sayılı Yasa'nın amacı, kendilerine sosyal güvence sağlanmayan kimselere bir olanak vermek ve onları sosyal güvenceye kavuşturmadır. Bu nedenle, kendilerine sosyal güvenlik kuruluşlarından biri tarafından aylık bağlanan kimselerin, geçmiş hizmet süreleri, hizmet birleştirilmesine katılmaz. Bir sosyal güvenlik kuruluşunca güvenceye alınan kişilerin söz konusu devreye ait hizmet sürelerinin ikinci kez değerlendirilmesi, sosyal güvenlik ilkelerine uygun değildir.⁴¹

C. Sosyal Güvenlik Destek Primi Ödemek Suretiyle Çalışılan Süreler

506 sayılı Yasa'nın 63/6. maddesi gereğince, sosyal güvenlik destek primi ödenmiş süreler, bu yasaya göre sigortalılık süresinden sayılmaz ve 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

D. 1479 Sayılı Yasa'nın Ek Geçici

4. Maddesine Göre Borçlanılan Süreler

1479 sayılı Yasa'nın Ek Geçici 4. maddesine göre, bu Yasanın yürürlük tarihinden önce borçlanılmış ve bu Yasaya göre borçlanılacak süreler, diğer sosyal güvenlik yasalarına bağlı bir işe girerek o yasaya bağlı kurum veya kuruluşlardan aylığa hak kazananların, 2829 sayılı Yasa hükümlerine göre, birleştirilecek hizmetlerine dahil edilemez. Bu suretle, dikkate alınmayan sürelerle ait borçlanma primleri, talep halinde sigortalıya veya mirasçılara geri verilir.

E. 2926 Sayılı Yasa'nın Geçici

1. Maddesine Göre Borçlanılan Süreler

2926 sayılı Yasa'nın Geçici 1. maddesinin son fıkrasında, borçlanılacak sürelerin, diğer sosyal güvenlik yasalarına bağlı bir işe girerek, o yasaya bağlı kurum veya kuruluşlardan aylığa hak kazananların 2829 sayılı Yasa hükümlerine göre birleştirilecek hizmetlerine dahil edilmeyeceği hükmü öngörülmüştür. Sözü edilen yasa kuralı borçlanma olanağının kötü kullanımını engellemek istemiş, tarım Bağ-Kur'lu görünüp buradan uzun süre borçlandıktan sonra, bu hizmetlere dayanarak başka sigorta yasalarından emekli olmalarını da istememiştir.⁴²

F. Çırak Olarak Geçirilen Süreler

506 sayılı Yasa'nın 3/II-B maddesinde, çıraklık devresi sayılan süre içinde analık, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarının uygulanmayacağı belirtilmiştir. Bu nedenle özel yasada⁴³ tarifi ve nitelikleri belirtilen çıraklık dönemi hizmet birleştirilmesinde göz önünde tutulmaz. Ayrıca, sigortalılık süresinin başlangıcında çırak olarak geçirilen süreler dikkate alınmaz.⁴⁴

G. On Sekiz Yaşından Önceki Süreler

506 sayılı yasanın 60/G maddesine göre, 18 yaştan önceki süreler için ödenen malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primleri, prim ödeme gün sayılarının hesabına dahil edilir. Başka bir anlatımla, 18 yaştan önceki sürelerin sigortalılık süresine dahil edilmez ise de, "prim ödeme gün sayılarının hesabına" dahil edilir. 18 yaşın altında geçen çalışmalar sigortalılık başlangıcına esas teşkil etmez.

Bu kuralın iki istisnası vardır. Birinci istisna, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'nun ek 7. maddesinde gösterilen ve kazai rüşt kararı almak suretiyle 15 yaşın doldurulmasından ve 18 yaşından önce T.C.

Emekli Sandığı'na bağlı işe girenlerde sigortalılık süresi işe başlama tarihi olarak esas alınır.

İkinci istisna ise, 506 sayılı Yasa'ya 2564 sayılı Yasa ile eklenen geçici 54. maddeye göre, 01.04.1981 tarihinden önce malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalılarına tescil edilmiş olanlar hakkında 60. maddesinin G fıkrası hükmünün uygulanamayacağıdır.

III. HİZMET BİRLEŞTİRMESİNİN KOŞULLARI

Hizmet birleştirmesinin genel olarak dört koşulu bulunmaktadır. Bu koşullar, birleştirilecek sürelerin ayrı kurumlara ilişkin olması, birleştirilecek sürelerin ayrı tarihlere ilişkin olması, birleştirme sonucu aylığa hak kazanma ve kuruma başvurmaktır.⁴⁵

Çeşitli kurumlara tabi olarak çalışmış bulunanların hizmet tasfiyesine ilişkin istekleri yerine getirilmez ve bu hizmetler, aylık bağlanması için başvuruluncaya kadar saklı tutulur. Aylık bağlanması için başvurulması halinde, birleştirilen hizmet süreleri toplamı, aylık bağlamaya yetkili kurum mevzuatına göre, aylık bağlanmasına yeterli olmadığı takdirde ise ilgili kurumların her birinin kendi mevzuatına göre ve diğer kurumlarda geçmiş hizmetleri dikkate alınmadan işlem yapılır.⁴⁶

1. Birleştirilecek Sürelerin Aynı Kurumlara İlişkin Olması

2829 sayılı Yasa'nın 1. maddesinde, bu Yasanın amacının "çeşitli sosyal güvenlik kurumlarına tabi olarak" geçen hizmet sürelerinin birleştirilmesi suretiyle ilgililerin sosyal güvenliklerinin sağlanması usul ve esaslarının düzenlenmesi olduğu belirtilerek, birleştirilecek sürelerin ayrı kurumlara ilişkin olması gereğine işaret etmiştir. Nitekim, hizmetlerin birleştirilmesini de daha önce, "mevcut sosyal güvenlik kuruluşlarının bir veya ikisinin kapsamında geçen çalışmaların tek başına kişiye sosyal güvence sağlamaması durumunda, tüm hizmetlerin birleştirilmesi yoluyla sosyal güvence sağlanması" olarak tanımlamıştık.

2. Birleştirilecek Sürelerin Aynı Tarihlere İlişkin Olması

Hizmet birleştirilmesine esas olacak sürelerin aynı tarihe rastlamaması gerekir. 2829 sayılı Ya-

sa'nın 4. maddesinde, "aynı tarihlere rastlamamak kaydıyla" denilerek bu koşul belirtilmiştir. Birleştirilecek sürelerin aynı tarihe rastlaması, başka bir anlatımla çakışması durumu, çeşitli olasılıklar dikkate alınarak aşağıda ayrı ayrı irdelenmiştir.

A. İki Zorunlu Sigortalılığın Çakışması

Gerek 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ve gerekse 1479 sayılı Bağ-Kur Kanunu, yaptıkları birbirlerine paralel düzenlemeler ile, "çakışan sigortalılık sorununu", bir sigortalının aynı anda birden fazla sosyal güvenlik kurumuna bağlı olmasını yasaklayıp,⁴⁷ sigortalının önceden başlayıp devam edegelen sigortalılığına geçerlik tanıyarak çözüme ulaştırmaya çalışmışlardır.

Sosyal güvenlik sistemimize göre, bir kimsenin Sosyal Sigortalar Kurumu kapsamına girebilmesi için hizmet akdine bağlı bir işte çalışması yanında, başka bir sosyal güvenlik kurumu kapsamında bulunmaması da gerekir. Aynı şekilde 1479 sayılı Yasa'da da bir kimsenin Bağ-Kur kapsamına girebilmesi için kendi adına bağımsız çalışıp kazanç sağlaması yanında, başkaca sosyal güvenlik kurumu kapsamında bulunmaması koşulu getirilmiştir.⁴⁸ Sosyal güvenlik sistemimizde çifte sigortalılık mümkün olmayıp, önceden başlayıp devam edegelen sigortalılığa geçerlilik tanınmaktadır.⁴⁹

B. Zorunlu Sigortalılık ile İsteğe Bağlı Sigortalılığın Çakışması

İsteğe bağlı sigortalılık, kişinin kendi cebinden ödeyeceği primlerle uzun vadeli sigorta kollarından yararlanmasıdır.⁵⁰ Zorunlu sigortalılık ile isteğe bağlı sigortalılığın çakışması halinde zorunlu sigortalılığa öncelik tanınır. Bu durumda, zorunlu Bağ-Kur sigortalılığı ile isteğe bağlı SSK sigortalılığının çakışması halinde zorunlu Bağ-Kur sigortalılığı esas alınır.⁵¹ Çünkü, 506 sayılı Yasa'nın 85. maddesine göre, bir kimsenin isteğe bağlı sigortalı olması için, diğer koşulların yanında "herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna tabi olarak çalışmamak" koşulu da gereklidir. Aynı koşul, isteğe bağlı Bağ-Kur sigortalılığını düzenleyen 1479 sayılı Yasa'nın 79. maddesinde de getirilmiştir.

Öte yandan, 2926 sayılı Yasa'nın 4/(a) maddesinde sözü geçen kuruluşlara bağlı olanlar; zorunlu sigortalılar olup, isteğe bağlı sigortalılar değildir. Başka bir anlatımla, anılan madde kapsamına zorunlu sigortalılar dahildir.⁵²

3. Birleştirme Sonucu Aylığa Hak Kazanma

2829 sayılı Yasa'nın 2. ve 4. maddesinde ancak yaşlılık, malullük ve ölüm aylıkları bağlanılmasına hak kazanıldığında, değişik kurumlardaki çeşitli hizmet sürelerinin birleştirilebileceği açıkça öngörülmüş bulunmaktadır.⁵³ Anılan maddelerin hükmüne göre, hizmet birleştirilmesi ile aylığa hak kazanılması ve ayrıca yaşlılık, malullük ve ölüm aylıkları dışında görev aylığı ve iş kazası ve meslek hastalığı sigortasından gelire hak kazanma durumlarında hizmet birleştirilmesi yapılamayacaktır.⁵⁴ Bunun tek istisnası, 506 sayılı Yasa'nın 92. maddesidir. Söz konusu madde gereğince, hem malullük hem de yaşlılık sigortasından aylık bağlanmasına hak kazanan sigortalıya, bu aylıklardan yüksek olanı, aylıklar eşitse yalnız yaşlılık aylığı bağlanır. Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile iş kazaları ve meslek hastalıkları sigortasından hak kazanılan aylık ve gelirler birleşirse, sigortalıya veya hak sahibine bu aylık ve gelirlerden yüksek olanın tümü, eksik olanın da yarısı bağlanır. Bu aylık ve gelirler eşitse, iş kazaları ile meslek hastalıkları sigortasından bağlanan gelirin tümü, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından bağlanan aylığın da yarısı verilir. Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından aylık bağlanmadan önce iş kazaları ile meslek hastalıkları sigortasından bağlanan ve sermayeye çevrilen gelirler ile yaşlılık sigortasından yapılacak toptan ödemelerde bu hüküm uygulanmaz. Malullük sigortasından aylık bağlanmasına ve yaşlılık sigortasından toptan ödeme yapılmasına hak kazanan sigortalıya yalnız aylık verilir.

4. Kuruma Başvurma

Sigortalı veya hak sahipleri tarafından, aylığa katılacak kurumlardan herhangi birine, bu kurumun mevzuatına göre tahsis için yapılan ve kurum kayıtlarına alınmış olan başvuru, aylığı bağlayacak kurum mevzuatına göre de geçerli sayılır. Başvuruyu alan kurum, ilgilinin diğer kurumlarda geçen hizmet sürelerini ve kendi mevzuatına göre gerekli tahsis belgelerini temin eder. Ancak, aylığın diğer bir kurum tarafından bağlanması gerektiğinin anlaşılması halinde, yazılı başvurunun aslı ve o zamana kadar temin edilmiş olan tahsis belgeleri ile birlikte kendisinde geçmiş hizmet sürelerini ve gerekli ise kazanç durumunu aylığı bağlayacak kuruma bildirir (Yön. md.11).

Hizmet birleştirilmesi sonucu, sigortalı veya hak sahiplerine, aylık bağlanabilir ve/veya kıdem tazminatı veya emeklilik ikramiyesi verilebilir.

Kurumlardan birine, aylık bağlanması için başvurulması halinde, bu başvuru, varsa birleştirilecek hizmetlerin birleştirilmesi istemini de içerir.⁵⁵ Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 74. maddesinde yer alan aylık tahsisi için başvurma halinde, dilekçede sigortalının, herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan aylık alıp almadığı veya 2829 sayılı Yasa gereğince birleştirilmesi gereken hizmetlerinin bulunup bulunmadığının belirtileceği hükmü de bu hususu doğrulamaktadır.

IV. HİZMET BİRLEŞTİRMESİNİN SONUÇLARI

Hizmet birleştirilmesi sonucu, sigortalı veya hak sahiplerine, aylık bağlanabilir ve/veya kıdem tazminatı veya emeklilik ikramiyesi verilebilir. Bunun dışında, hizmet birleştirilmesi halinde sigortalılık süresinin başlangıcının ne olacağı konusu üzerinde de durulacaktır.

1. Sigortalıya veya Hak Sahiplerine Aylık Bağlanması

Sigortalıya veya hak sahiplerine⁵⁶ aylık bağlanması konusu, aylık bağlayacak kurum ile aylığın hesaplanması başlıkları altında anlatılacaktır.

A. Aylık Bağlayacak Kurum

Hizmetlerin birleştirilmesi halinde aylık bağlayacak kurum, yaşlılık aylığı bağlanması ile malullük, ölüm, resen emeklilik ve bağlı olunan kurumun yasayla değişimi halinde aylık bağlanması durumlarında farklılık arz etmektedir.

a. Yaşlılık Aylığı Bağlayacak Kurum

2829 sayılı Yasa'nın 8. maddesinde, birleştirilmiş hizmet süreleri toplamı üzerinden ilgililere, son yedi yıllık fiili hizmet süresi içinde fiili hizmet süresi fazla olan kurum tarafından kendi mevzuatına göre aylık bağlanacağı hükmü öngörülmüştür. Söz konusu maddede öngörülen yedi yıllık fiili hizmet süresinin tesbitinde, "takvim yılı" değil, ça-

lışılan ve primi ödenmiş fiili hizmet yılının esas alınması gerekmektedir.⁵⁷ Bundan da anlaşıldığı gibi, yaşlılık aylığının bağlanmasında birleştirilen hizmetlerin son yedi yılı önemlidir. Son yedi yıldan amaçlanan ise, prim ödenerek geçmiş fiili son yedi yıldır.⁵⁸ Bu yedi yıllık süre içerisinde sigortalı en fazla hangi sosyal güvenlik kurumuna prim veya kesenek ödemişse, o kurum tarafından yaşlılık aylığı bağlanır.⁵⁹ Ödenen prim gün sayısı eşit ise, hizmetin geçtiği son kurum tarafından aylık bağlanır.

Söz konusu düzenleme, sorunu adil şekilde çözecek nitelikte değildir. Bu durum sigortalıların, son yedi yılın yarısından fazlasını en yüksek aylığı sağlayacak kurumda geçirmek için iş değiştirmelerine neden olmakta, böylece sigortalılar arasında haksız yarışmalara ve aylık bağlayan kurumların da zararına yol açmaktadır. Nitekim, Yar. HGK.'nın 29 Kasım 2000 tarihli bir kararında bu soruna işaret edilmiştir.⁶⁰ Anılan kararı ile HGK, yıllarca Bağ-Kur statüsünde sigortalı olan kişinin, bir günlük, en önemlisi nitelik ve kapsamı ortaya konmayan kuşkulu ve hayat deneyimlerine uygun düşmeyen olgulara dayanmak suretiyle bu defa Sosyal Sigortalar Kurumu'nda tescil yaptırıp, Sosyal Sigortalar Kurumu'ndan isteğe bağlı sigortalı olmak isteğini kabul etmemiştir.⁶¹

Son yedi yıl yerine, tüm hizmet süresinin dikkate alınması, sigortalı en fazla hangi kurumla ilişki kurmuşsa o kurumdan aylık alması, böylece tüm hizmetlerin değerlendirilmesi daha adil olabilir.⁶² Nitekim, 5510 sayılı Yasa'nın 53/4. maddesinde anılan yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ilk defa sigortalı sayılanlardan 4/1 maddesinde sayılan değişik sigortalılık hallerinin birden fazlasına tabi olarak çalışmış olanların aylık bağlanma taleplerinde, en son sigortalı sayıldığı tarihten geriye doğru en fazla sigortalılığın geçtiği sigortalılık halinin esas alınacağı hükme bağlanmıştır. Ancak, aynı yasanın geçici 1/2. maddesinde, 5510 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önce çalışmaya

Yedi yıllık fiili hizmet süresinin tesbitinde, "takvim yılı" değil, çalışılan ve primi ödenmiş fiili hizmet yılının esas alınması gerekmektedir.

Yedi yıllık süre içerisinde sigortalı en fazla hangi sosyal güvenlik kurumuna prim veya kesenek ödemişse, o kurum tarafından yaşlılık aylığı bağlanır.

başlayıp bu tarihten sonra aylık talebinde bulunanlardan, değişik sigortalılık hallerinden birden fazlasına tabi olanlara yaşlılık aylığına hak kazanma şartlarından hangisinin uygulanacağını, en son sigortalı sayıldığı tarihten geriye doğru son yedi yıllık fiili hizmet süresi içinde en fazla hizmetin geçtiği sigortalılık hali, hizmet süresinin eşit olması halinde ise son sigortalılık durumunun esas alınarak belirleneceği hükmüne yer yerilmiştir. Bu durumda, 5510 sayılı Yasa'nın 53/4. maddesi ile getirilen yeni düzenlemenin yaşlılık aylığı açısından daha yıllarca uygulanamayacağı açıktır.

Sigortalılığın başladığı tarihten önceki askerlik borçlanması, son yedi yıllık hizmet süresinin tesbitinde göz önünde tutulmaz.⁶³

Uygulamada çok sık karşılaşıldığı biçimde, son yedi yıllık dönemde değişik sigortalılıkların çatışması hali varsa, öncelikle bu sorun yukarıda "Birleştirilecek Sürelerin Ayrı Tarihlerle İlişkin Olması" başlığı altında anlatılan esaslara göre çözümlenmeli ve ondan sonra aylık sağlayacak kurum saptanmalıdır.⁶⁴

b. Malullük, Ölüm, Resen Emeklilik ve Bağlı Olunan Kurumun Yasayla Değişimi Halinde Aylık Bağlayacak Kurum

Malulen emeklilik, ölüm nedeniyle dul ve yetim aylığına hak kazanma, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'na göre, kurumlarınca yaş haddi sebebiyle resen emekliye sevk edilme, sigortalıların bağlı oldukları sosyal güvenlik kurumlarının yasa ile değiştirilmesi hallerinde, sigortalılara veya hak sahiplerine, son yedi yıllık fiili hizmet süresi dikkate alınmadan hizmet sürelerinin sonuncusunun bağlı olduğu kurum tarafından aylık bağlanır.⁶⁵ Bu düzenleme özellikle kamu kesiminde çalışanları, resen emekli edilenleri, özelleştirme kapsamında olan işyerlerinde çalışanları ve seçimle göreve gelen milletvekillerinin durumlarını göz önünde tutmaktadır.⁶⁶

Son yedi yıl yerine, tüm hizmet süresinin dikkate alınması, sigortalı en fazla hangi kurumla ilişki kurmuşsa o kurumdan aylık alması, böylece tüm hizmetlerin değerlendirilmesi daha adil olabilir.

Bağlı olunan kurum ile anlatılmak istenen, kişinin hizmetleri nedeniyle kapsamında bulunduğu sosyal güvenlik yasasını uygulayan sosyal güvenlik kuruluşudur.⁶⁷ Bu durumda da, askerlik borçlanma süresi son hizmet süresi olarak dikkate alınmaz.

B. Aylığın Hesaplanması

Hizmet birleştirilmesi halinde aylık hesabında uygulanacak mevzuat ve aylık hesabına esas olacak kazanç konuları bu başlık altında incelenecektir.

a. Aylık Hesabında Uygulanacak Mevzuat

Çeşitli sosyal güvenlik kurumlarına bağlı olarak geçen hizmetlerin birleştirilmesi sonucu, yaşlılık aylığı bağlayacak kurumun belirlenmesinde kullanılan “son yedi yıl” kuralı, uygulanacak mevzuat açısından da söz konusudur.⁶⁸ Başka bir anlatımla, yaşlılık aylığı bağlayacak kurum, Sosyal Sigortalar Kurumu ise 506 sayılı Yasa; T.C. Emekli Sandığı ise, 5434 sayılı Yasa; Bağ-Kur ise, 1479 sayılı Yasa ile ilgili tüzük, yönetmelik ve genelgeler uygulanacaktır.⁶⁹

Malulen emeklilik, ölüm nedeniyle dul ve yetim aylığına hak kazanma, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu’na göre, kurumlarınca yaş haddi sebebiyle resen emekliye sevk edilme, sigortalıların bağlı oldukları sosyal güvenlik kurumlarının yasa ile değiştirilmesi hallerinde, sigortalılara veya hak sahiplerine, hizmet sürelerinin sonuncusunun bağlı olduğu kurum tarafından kendi mevzuatına göre aylık bağlanır.

2829 sayılı Yasa’nın 8/1. maddesi uyarınca, son defa bağlı olunan kurum dışındaki kurumlar tarafından aylık bağlanması gerektiğinde, aylık bağlamaya yetkili kurum mevzuatında belirtilen koşulların yerine getirilmesi gerekir. Ancak T.C. Emekli Sandığı’na bağlı görevlerde çalışmakta olanlardan kurumları tarafından yaş haddinden, resen veya istekleri üzerine emekliye sevkedilecekler için, 5434 sayılı yasanın emekliye sevkle ilgili hükümleri uygulanır.

Uygulanacak mevzuatın belirlenmesinde de, son yedi yıl yerine, tüm hizmet süresinin dikkate alınması daha uygun olacaktır. Bu şekilde, gerek sigortalının ortalama kazancının saptanmasında ya da benimsenen tüm hizmet süresinin gözönünde tutulmasını öngören 4447 sayılı Yasa, gerekse 2829 sayılı Yasa’nın 13. maddesinde yer alan “her kurumun aylığa, hizmet süresi oranında katılması” düzenlemesi ile paralellik de sağlanacaktır.⁷⁰

b. Aylık Hesabına Esas Olacak Kazanç

2829 sayılı Yasa’nın 9. maddesi gereğince, birleştirilen hizmet süreleri üzerinden Sosyal Sigortalar Kanunu’na göre hesaplanacak aylık miktarının tespitinde, T.C. Emekli Sandığı’na bağlı işlerde yaşlılık aylığı bağlanmasına esas aylıklar ile diğer kurumlardaki prime esas kazanç tutarları dikkate alınır. Bu kuralın T.C. Emekli Sandığı açısından önemi, keseneğe esas olan aylıkların değil, yaşlılık aylığı bağlanmasına esas olan ve daha yüksek bulunan aylıkların dikkate alınmış olmasıdır.⁷¹

2. Kıdem Tazminatı veya Emeklilik İkramesi Verilmesi

Sigortalı son defa Emekli Sandığı Kanunu’na bağlı görevlerden emekliye ayrılmış ve kendisine hizmetleri birleştirilerek aylık bağlanmışsa, bu durumda Emekli Sandığı Kanunu’na bağlı yerlerde prim ve kesenek ödemek suretiyle geçen sürelerin toplamı üzerinden emekli ikramiyesi ödenecektir.⁷² Fakat sigortalıya daha önce kıdem tazminatı veya emekli ikramiyesi ödenmiş ise, bunlara ilişkin süreler emekli ikramiyesinin hesabına katılmaz.

Ayrıca, 2829 sayılı Yasa’nın 8/1. maddesi gereğince aylık bağlananlara, emekli oldukları son görevlerinden dolayı ilgili buldukları sosyal güvenlik kurumu yasasının emekli ikramiyesine veya İş Kanunu’nun kıdem tazminatına ilişkin hükümleri uygulanır. Bu nedenle, Sosyal Sigortalar Kanunu’na bağlı bir görevden emekliye ayrılan sigortalılara kıdem tazminatı ödenir.⁷³

3. Hizmet Birleştirmesi Halinde Sigortalılık Süresinin Başlangıcı

Sosyal güvenlik kurumlarından herhangi birine ilk defa sigortalı olunan tarih, diğer kurumlarda da sigortalılık süresinin başlama tarihidir (2829 sayılı Yasa md. 6). Bu hüküm, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu’nun 108. maddesinde yer alan malul-

Sigorta hukukunda amaç, yüksek standartta sosyal güvenlik sağlayan bir sistemin oluşturulmasıdır.

lük, yaşlılık ve ölüm sigortalarının uygulanmasında dikkate alınacak sigortalılık süresinin başlangıcının, sigortalının ilk defa çalışmaya başladığı tarih olduğuna ilişkin hükme paralel bir hükümdür.⁷⁴

Emeklilik veya yaşlılık aylığına hak kazanılıp kazanılmadığının tesbitinde, 18 yaşın doldurulduğu tarih sigortalılığın başlangıcı olarak alınır. Ancak, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'na 1425 sayılı Yasa ile eklenen Ek 7. madde kapsamına girip de bir meslek öğrenimi görerek, meslekleri ile ilgili görevlerde kazai rüşt kararı almak suretiyle 15 yaşını doldurduktan ve 01.12.1970 tarihinden sonra T.C. Emekli Sandığı'na bağlı görevlere girenlerle, 01.04.1981 tarihinden önce Sosyal Sigortalar Kurumu'nda 18 yaşın dolumundan önce sigortalı olarak tescil edilmiş bulunan kişiler, 18 yaşından önce işe başlamalarına rağmen, sigortalılık başlangıcı, işe başlama tarihi olarak kabul edilmektedir.

Askerlik borçlanmasında, askerlik hizmeti, sigortalılığın başlangıcından önce yerine getirilmiş ise, sigortalılık başlangıç tarihi, borçlanılan askerlik süresi kadar geriye götürülmektedir.⁷⁵

V. HİZMET BİRLEŞTİRMESİNİN YAPILMADIĞI DURUMLAR

Kural olarak sosyal güvenlik kuruluşlarından birisi açısından yasal güvence koşullarının oluşması hali ile görevden dolayı meydana gelen malullük ve ölüm ile iş kazaları ve meslek hastalıkları hallerinde hizmet birleştirilmesi yapılmaz.

1. Sosyal Güvenlik Kuruluşlarından Birisi Açısından Yasal Güvence Koşullarının Oluşması Durumunda

Değişik sosyal güvenlik kurumlarında geçen hizmetler birleştirilmeksizin, sigortalı herhangi bir kurumdan aylığa hak kazanabiliyorsa, hizmet birleştirilmesi yapılamaz. Aylık koşullarının gerçekleştirildiği kurum tarafından aylık bağlanır.⁷⁶

Her ne kadar 2829 sayılı Yasa'nın 8/1. maddesinde, "birleştirilmiş hizmet süreleri toplamı üzerinden, ilgililere, son yedi yıllık fiili hizmet süresi içinde fiili hizmet süresi fazla olan kurumca, hizmet sürelerinin eşit olması halinde ise, eşit hizmet sürelerinden sonuncusunun tabi olduğu kurumca, kendi mevzuatına göre aylık bağlanır ve ödenir." hükmü yer almakta ise de, bir yasa hükmünün yasaya konuluş amacına aykırı sonuç doğuracak şekilde yorumlanması hukuk ilkelerine ve yasanın hem özü ve hem de özü ile uygulanmasını öngören MK.'nın 1. maddesine uygun değildir.⁷⁷ Öte yandan, sosyal güvenlik kurumları arasında, sadece bağlanan aylıkların seviyesi bakımından değil, koruma kapsamına alınan tehlikeler, hak kazanma şartları bakımından da farklılıklar olduğu belirgindir. Önemli olan, hangi kurum olursa olsun, aynı külfete katlanan insanların aynı haklara sahip olmasının sağlanması geçerli bir çözüm yoludur. Esasen, sosyal güvenlik kurumlarının görevi, sosyal sigorta yasaları çerçevesinde kapsama aldıkları kişileri koruma garantisini sağlamaktır. Sigorta hukukunda amaç, yüksek standartta sosyal güvenlik sağlayan bir sistemin oluşturulmasıdır. Yine, sosyal sigortalar külfet-nimet dengesi üzerine kurulan kurumlardır. Bu nedenle, külfetin karşılığının alınmaması sosyal güvenlik sisteminin amacıyla bağdaşmaz ve böyle bir uygulama da kabul edilemez. Buna aksi bir yorum, sisteme duyulan güveni ortadan kaldırır. En önemlisi, yükümlülüklerini zamanında yerine getirenlerin bir anlamda cezalandırılması olur ki, bu sosyal adalet duygusunu aşındırır.⁷⁸

Malulen emeklilik, ölüm nedeniyle dul ve yetim aylığına hak kazanma, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'na göre, kurumlarınca yaş haddi sebebiyle resen emekliye sevk edilme, sigortalıların bağlı oldukları sosyal güvenlik kurumlarının yasa ile değiştirilmesi hallerinde de Yargıtay,⁷⁹ sigortalının istemine öncelik tanımış, son kurum yerine, sigortalının ve hak sahibinin istemi varsa koşullar da bulunuyorsa, ilgilinin tercih ettiği kurumdan aylık almasını kabul etmiştir.⁸⁰ Esasen, 2829 sayılı Yasa'nın amacı da, hiçbir kurumdaki hizmeti, yaşlılık, malullük ve ölüm aylığı gibi aylık bağlamalara yeterli olmayan sigortalı ve hak sahiplerine aylık bağlanmasını sağlamak ve değişik kurumlardaki hizmetler birleştirilerek ziyan olmasını önlemektir.⁸¹ Bu çözüm şekli, hukuk devleti ilkesinin ana

unsurlarından biri olan “kazanılmış hak” kavramına da uygun olacaktır.⁸²

Arıcı, hizmet birleştirmesinin isteğe bağlı seçimlik bir hak olarak görülemeyeceğini, 2829 sayılı Yasa'nın herhalükârda uygulanması gerektiğini savunmaktadır.⁸³

2. Görevden Dolayı Meydana Gelen Malullük ve Ölüm ile İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları Durumlarında

Görevden dolayı ortaya çıkan malullük ve ölüm ile iş kazaları ve meslek hastalıkları hallerinde 2829 sayılı Yasa uygulanmaz. Sigortalılar, hangi kuruma bağlı ise, aylık veya gelir o kurumun kendi mevzuatı hükümlerine göre bağlanır.

Bu istisnanın da istisnası bulunmaktadır. Bu da, 506 sayılı Yasa'nın 92/2. maddesinde yer almıştır. Söz konusu madde, birden çok sigorta kolundan gelire ve aylığa hak kazanan kişilere ne şekilde aylık bağlanacağı hükmü yer almaktadır. Buna göre, hem malullük, hem de yaşlılık sigortasından aylık bağlanmasına hak kazanan sigortalıya, bu aylıklardan yüksek olanı, aylıklar eşitse yalnız yaşlılık aylığı bağlanır. Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile iş kazaları ve meslek hastalıkları sigortasından hak kazanılan aylık ve gelirler birleşirse, sigortalıya veya hak sahibine bu aylık ve gelirlerden yüksek olanın tümü, eksik olanın da yarısı bağlanır. Bu aylık ve gelirler eşitse, iş kazaları ve meslek hastalıkları sigortasından bağlanan gelirin tümü, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından bağlanan aylığın da yarısı verilir. Malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarından aylık bağlanmadan önce iş kazaları ve meslek hastalıkları sigortasından bağlanan ve sermayeye çevrilen gelirler ile yaşlılık sigortasından yapılacak toptan ödemelerde bu hüküm uygulanmaz. Malullük sigortasından aylık bağlanmasına ve yaşlılık sigortasından toptan ödeme yapılmasına hak kazanan sigortalıya yalnız aylık verilir.

DİPNOTLAR

- 1 5510 sayılı Yasa 01.01.2007 tarihinde yürürlüğe girecektir (md. 108).
- 2 Ali Güzel-Ali Rıza Okur, Sosyal Güvenlik Hukuku, B. 9, İstanbul, 2003, s. 555; Abdurrahman Ayhan, Türkiye'de Sosyal Sigorta Kurumlarında Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Sorunu ve Uygulanması, Eskişehir, 1983, s. 45.

- 3 Kenan Tunçomağ, Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Sigortalar, B. 4, İstanbul, 1988, s. 258.
- 4 A. Ayhan, 1983, s. 46.
- 5 A. Ayhan, 1983, s. 45-46.
- 6 Utkan Araslı, Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar, Ankara, 2002, s. 1686.
- 7 A. Ayhan, 1983, s. 44-45; 1214 sayılı Yasa'nın yürürlüğünden önce 15.07.1965 gün ve 668 sayılı “Emekli Sandıkları ile Maluliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları Kanunlarına Tabi Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkındaki 05.01.1961 Tarihli ve 228 Sayılı Kanun'un 6. Maddesine Bir Fıkra ve Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun” ile adından da anlaşılacağı gibi 228 sayılı Yasa'nın 6. maddesine bir fıkra ve bir geçici madde eklenmiştir (RG: 24.07.1965, 12057).
- 8 A. Güzel - A. R. Okur, 2003, s. 555-556.
- 9 Yusuf Alper, Türkiye'de Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar, B. 4, İstanbul, 2003, s. 444.
- 10 Y. Alper, 2003, s. 444-445; 2925 sayılı Yasa'nın 38. maddesi, 2925 sayılı Yasa'ya bağlı olarak geçen hizmet süreleri ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'na ve aynı Yasa'nın Geçici 20. maddesinde belirtilen emekli sandıklarına, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'na, 1479 sayılı Bağ-Kur Kanunu'na ve diğer sosyal güvenlik yasalarına bağlı olarak geçen hizmet sürelerinin 2829 sayılı Yasa hükümlerine göre birleştirileceğini açıkça düzenlemiştir.
- 11 Yar. 21. H.D.'nin 22.12.2003 gün ve E: 2003/9286, K: 2003/10566 sayılı kararı.
- 12 Dan. 10. D.'nin 25.12.1997 gün ve E: 1997/7694, K: 1997/6184 sayılı kararı.
- 13 A. Güzel - A. R. Okur, 2003, s. 556.
- 14 A. Can Tuncay, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, B.10, İstanbul, 2002, s. 403-404.
- 15 İlham Teoman Ozanoğlu, “Hizmet Birleştirilmesi, Prim Borçlanılması Müessesesi ve 1186 Sayılı Yasa'nın Geçici Üçüncü Maddesi Üzerinde Bir İnceleme”, Adalet Dergisi, S. 5-6, 1973, s. 351.
- 16 A. C. Tuncay, 2002, s. 403.
- 17 İ. T. Ozanoğlu, 1973, s. 351.
- 18 Sosyal güvenlik sistemi üzerinde, geçici hizmet borçlanmalarının ciddi şekilde olumsuz etkileri olduğu, hatta hizmet borçlanması uygulamalarının 1990'lı yıllarda sosyal güvenlik sistemimizin mali krize düşmesinin önemli nedenlerinden birini oluşturduğu ileri sürülmüştür (Y. Alper, 2003, s. 451). Nitekim, Anayasa Mahkemesi'nin 17.10.1972 gün ve E: 1972/16, K: 1972/49 sayılı kararı da bu hususlara değinmektedir.
- 19 Bunların dışında, kamu oyunda “süper emeklilik” olarak adlandırılan borçlanma sistemi, 20.06.1987 gün ve 3395 sayılı “506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Ek ve Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanun”un 17. maddesi ile getirilmiş, ancak, Anayasa Mahkemesi'nin 26.10.1988 gün ve E: 1988/19, K: 1989/33 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Süper emeklilik borçlanma sisteminin, ortaya çıkardığı sorunlar, sistemin esasları, sosyal sigortalar hukuku ve anayasal ilkeler açısından değerlendirilmesi konusu için bkz. U. Araslı, 2002, s. 769 vd.
- 20 Askerlik borçlanması, yurt dışında geçen sürelerin borçlanması ile sanatçıların hizmet borçlanmaları konularının her biri ayrı bir

- çalışma konusu olabilecek kapsamda bulduklarından burada inceleme dışı bırakılmışlardır.
- 21 K. Tunçomağ, 1988, s. 261-262.
- 22 Evlenme dolayısıyla işlerinden ayrılan kadın sigortalılara kendileri ve işverenleri tarafından 5417, 6900 ve 506 sayılı Yasalara göre ödenen malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin yarısı, yazılı talepleri üzerine, toptan ödeme şeklinde verilir. İşten ayrıldıkları tarihten itibaren bir sene içinde evlenmiş veya evlendikleri tarihten itibaren bir sene içinde işinden ayrılmış olan kadın sigortalılar, evlenme dolayısıyla işten ayrılmış sayılırlar (506 sayılı Yasa'ya 899 sayılı Yasa ile eklenen ek madde 1/1, 2). Evlenmeleri dolayısıyla toptan ödemedenden faydalanma hakkı, 506 sayılı Yasa'nın yürürlük tarihi olan 01.03.1965 ile 899 sayılı Yasa'nın yürürlük tarihi olan 01.10.1967 tarihleri arasındaki dönemde evlenmeleri dolayısıyla işlerinden ayrılmış bulunan kadın sigortalılara da tanınmıştır (506 sayılı Yasa Geçici md.21).
- 23 A. C. Tuncay, 2002, s. 400.
- 24 Yar. 21. H.D.'nin 29.11.1999 gün ve E: 1999/8425, K: 1999/8614 sayılı kararı.
- 25 Yar. 10. H.D.'nin 04.10.1999 gün ve E: 1992/2052, K: 1993/10320 sayılı kararı.
- 26 U. Araslı, 2002, s. 1456.
- 27 U. Araslı, 2002, s. 1456.
- 28 "...Davacıya yaşlılık aylığı bağlanabilmesi, doğrudan hizmet ihyası ile ilgili bulunduğundan bu istemin hizmet ihyası istemini de içerdiğini kabul etmek gerekir. Bu yönden dahi ihya isteminin süresinde olmadığı iddiası da yerinde değildir..." (Yar. 21.H.D.'nin 12.10.2000 gün ve E: 2000/3331, K:2000/6802 sayılı kararı).
- 29 Yar. 10. H.D.'nin 04.10.1983 gün ve E: 1983/3993, K: 1983/4730 sayılı kararı.
- 30 Resul Aslanköylü, Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu, Ankara, 2003, s. 1097.
- 31 Ali Nazım Sözer, "İtibari Hizmet Müessesesi ve İtibari Hizmetle İlgili Bazı Uygulama Sorunları", Çimento İşveren Dergisi, C. 12, S. 3, 1998, s. 11.
- 32 Yar. HGK.'nun 15.06.1988 gün ve E: 1988/10-270, K: 1988/472 sayılı kararı.
- 33 A. N. Sözer, 1998, s. 15.
- 34 A. N. Sözer, 1998, s. 15.
- 35 Yar. 21. H.D.'nin 24.03.1998 gün ve E: 1998/778, K: 1998/2139 sayılı kararı.
- 36 Y. Alper, 2003, s. 455.
- 37 Anayasa Mahkemesi'nin 02.05.1989 gün ve E: 1988/51, K: 1989/18 sayılı kararı.
- 38 Yar. HGK.'nun 14.03.1986 gün ve E:1984/10-463, K:1986/239 sayılı kararı.
- 39 Yar. 21. H.D.'nin 17.12.1996 gün ve E:1996/6268, K.1996/6996 sayılı kararı.
- 40 U. Araslı, 2002, s. 1687.
- 41 U. Araslı, 2002, s. 1687.
- 42 Yar. 21. H.D.'nin 04.06.2001 gün ve E: 2001/2395, K: 2001/4374 sayılı kararındaki muhalefet şerhi.
- 43 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile Borçlar Kanunu'nun 318. maddesi.
- 44 Yar. 21.H.D.'nin 16.02.1998 gün ve E:1998/755, K:1998/948 sayılı kararı.
- 45 228 sayılı Yasa'ya göre hizmetlerin birleştirilmesinin koşulları için bkz. A. Ayhan, 1983, s. 54 vd.; Ferit H. Saymen, Münir Ekonomi, Sosyal Sigortalar Tatbikatı, İstanbul, 1966, s. 80-83.
- 46 Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında 24.05.1983 Tarihli ve 2829 Sayılı Kanun'un Uygulama Esaslarıyla İlgili Yönetmelik, md. 3/1.
- 47 506 sayılı Yasa'nın 3/1-F maddesinde, kanunla kurulu emekli sandıklarına aidat ödemekte olanların bu kanunun uygulanmasında sigortalı sayılmayacaklarını; 1479 sayılı Yasa'nın 24/II-c maddesi ise, kanunla veya kanunun verdiği yetkiye dayanarak kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına prim veya kesenek ödeyenlerle bu tür kuruluşlardan malullük veya yaşlılık aylığı ile daimi tam işgöremezlik geliri almakta olanların ve aylık veya gelir bağlanması için talepte bulunmuş olanların (dul ve yetim aylığı veya Sosyal Sigortalar Kurumu'ndan geçici veya sürekli kısmi işgöremezlik geliri alanlar hariç), sigortalı sayılmayacaklarını açıkça vurgulamıştır.
- 48 Benzer koşullar 2925 ve 2926 sayılı Yasaların 4. maddelerinde de getirilmiştir.
- 49 Yar. HGK.'nun 03.10.2001 gün ve E: 2001/21-627, K: 2001/659 sayılı kararı.
- 50 Tankut Centel, "Bağımlı Çalışanların İsteğe Bağlı Sigortaya Devam Etmeleri", İş Hukuku Dergisi, C. 3, 1993, s. 36.
- 51 A. C. Tuncay, 2002, s. 396.
- 52 Yar. 21. H.D.'nin 15.02.1999 gün ve E: 1999/647, K: 1999/711 sayılı kararı.
- 53 Yaşlılık, malullük ve ölüm aylıkları bağlanması dışında başka bir amaçla, örneğin faizsiz konut kredisinden yararlanmak için hizmet birleştirilmesi yoluna gidilemez (A. Güzel - A. R. Okur, 2003, s. 560.). Nitekim, Yar. 10. H.D.'nin 15.12.1989 gün ve E: 1989/3282, K: 1989/9171 sayılı kararı da aynı doğrultudadır.
- 54 A. Güzel - A. R. Okur, 2003, s. 560.
- 55 A. Güzel - A. R. Okur, 2003, s. 561.
- 56 2829 sayılı Yasa anlamında "hak sahibi" terimi, sigortalının eşi, çocukları ile anne ve babalarını ifade etmektedir (2829 sayılı yasa md. 3). Bunlar dışındakilere 2829 sayılı Yasa'ya göre aylık bağlanması veya ödeme yapılması durumunda, sosyal güvenlik kurumları bu ödemelere katılmazlar (2829 sayılı Yasa md. 14).
- 57 Yar. 21. H.D.'nin 11.11.2003 gün ve E: 2003/10085, K: 2003/9124 sayılı kararı.
- 58 U. Araslı, 2002, s. 1687.
- 59 Yedi yıllık sürenin hesabında, sigortalının emeklilik tarihinden geriye doğru prim veya kesenek ödenerek geçen son yedi yıllık fiili hizmet süresi (360x7=2520 gün) esas alınır. Bu durumda, sigortalı örneğin, son yedi yıllık fiili hizmet süresinin en az 1261 gününü Emekli Sandığı Kanunu'na bağlı bir işte geçirmişse, yaşlılık aylığı Emekli Sandığı tarafından bağlanacaktır.
- 60 Yar. HGK.'nun 29.11.2000 gün ve E: 2000/21-1705, K: 2000/1750 sayılı kararı.
- 61 Yar. 21.H.D.'nin 02.05.2002 gün ve E: 2002/1896, K: 2002/3893; 22.05.2002 gün ve E: 2002/4024, K: 2002/4787; 20.02.2003 gün ve E: 2003/604, K: 2003/1127 sayılı kararları da aynı doğrultudadır.
- 62 A. Güzel - A. R. Okur, 2003, s. 562. Bununla birlikte 228 sayılı Yasa'nın 3. maddesinde, aylık bağlayacak kurum, sigortalının

“son ayrıldığı kurum veya sandık” olarak tespit edilmişti. 2829 sayılı yasa ile getirilen çözümün, 228 sayılı Yasa’daki düzenlemeden daha adil olduğu da ortadadır.

- 63 Yar. HGK.’nun 23.09.1992 gün ve E: 1992/10-369, K: 1992/481 sayılı kararı.
- 64 U. Araslı, 2002, s. 1688.
- 65 Yar. 10.H.D.’nin 26.10.1993 gün ve E: 1993/2509, K: 1993/11556 sayılı kararı.
- 66 Y. Alper, 2003, s. 447; R. Aslanköylü, 2003, s. 1243.
- 67 U. Araslı, 2002, s. 1688.
- 68 Ayhan Başaran, Sosyal Sigortalılar İçin Emeklilik Kılavuzu, B. 2, Ankara, 1987, s. 72.
- 69 A. Güzel - A. R. Okur, 2003, s. 564.
- 70 A. Güzel - A. R. Okur, 2003, s. 564-565.
- 71 Y. Alper, 2003, s. 447.
- 72 K. Tunçomağ, 1988, s. 261.
- 73 K. Tunçomağ, 1988, s. 261.
- 74 R. Aslanköylü, 2003, s. 1240.
- 75 U. Araslı, 2002, s. 1689.
- 76 A. Güzel - A. R. Okur, 2003, s. 563.
- 77 22.02.1997 gün ve 1/1 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı.
- 78 Yar. HGK.’nun 06.03.2002 gün ve E: 2002/21-132, K: 2002/139 sayılı kararı.
- 79 Yar. HGK.’nun 05.11.1997 gün ve E: 1997/10-698, K: 1997/895 sayılı kararı.
- 80 A. Güzel - A. R. Okur, 2003, s. 563.
- 81 Yar. HGK.’nun 05.11.1997 gün ve E: 1997/10-698, K: 1997/895 sayılı kararı.
- 82 U. Araslı, 2002, s. 1689.
- 83 Kadir Arıcı, Sosyal Sigortalar Açısından Yargıtay’ın 1997 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Türk Milli Komitesi Yayını, İstanbul, 1999, s. 302.

KAYNAKÇA

- Alper, Yusuf, (2003), Türkiye’de Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar, B. 4, İstanbul.
- Araslı, Utkan, (2002), Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar, C. I ve II, Ankara.
- Arıcı, Kadir, (1999), Sosyal Sigortalar Açısından Yargıtay’ın 1997 Yılı Kararlarının Değerlendirilmesi, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Türk Milli Komitesi Yayını, İstanbul.
- Aslanköylü, Resul, (2003), Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu, Ankara.
- Ayhan, Abdurrahman, (1983), Türkiye’de Sosyal Sigorta Kurumlarında Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Sorunu ve Uygulaması, Eskişehir.
- Başaran, Ayhan, (1987), Sosyal Sigortalılar İçin Emeklilik Kılavuzu, B. 2, Ankara.
- Centel, Tankut, (1993), “Bağımlı Çalışanların İsteğe Bağlı Sigortaya Devam Etmeleri”, İş Hukuku Dergisi, C. 3, s. 32-50.
- Güzel-Ali Okur, Ali Rıza, (2003), Sosyal Güvenlik Hukuku, B. 9, İstanbul.
- Ozanoğlu, İlham Teoman, (1973), “Hizmet Birleştirilmesi, Prim

Borçlanılması Müessesesi ve 1186 Sayılı Yasa’nın Geçici Üçüncü Maddesi Üzerinde Bir İnceleme”, Adalet Dergisi, S. 5-6, s. 350-368.

- Saymen, Ferit H. Ekonomi, Münir, (1966), Sosyal Sigortalar Tatbikatı, İstanbul.
- Sözer, Ali Nazım, (1998b) “İtibari Hizmet Müessesesi ve İtibari Hizmetle İlgili Bazı Uygulama Sorunları”, Çimento İşveren Dergisi, C.12, S. 3, 1998, s. 4-15.
- Tuncay, A. Can, (2002), Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, B.10, İstanbul.
- Tunçomağ, Kenan, (1988), Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Sigortalar, B. 4, İstanbul.